Цана асобнага нумару 20 гр.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

ДОЛЯ ПРАЦЫ

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр., на 3 мес. — 4 зл., на паўгоду — 8 зл., на год — 15 зл., заграніцу ўдвая даражэй. Пераменa адрэсу 30 гр.	Нязрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаван. залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 грош. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 8 — Вільня, Субота 25-га жніуня 1928 г. — Год 1

Па загаду Гарадзкога Старасты на м. Вільню № 6 газ. „Доля Працы“ сканфіскаваны за перадавіцу „Красавіца-Вільня“, у якой паданы разбор сутнасьці справы—спрэчкі за Вільню між Польшчай і Літвой, стацьцю—„З работніцкіх выпадкаў у Польшчы“, ды карэспандэнцыі: „Акружны Зьезд Т-ва Беларускае Школы ў Сьвіслачы“.

№ 7 газ. „Доля Працы“ сканфіскаваны за перадавіцу „У ЧЫМ ВЕЛІЧ“, дзе разьбіралася сутнасьць імкненьня Польшчы да вялікадзяржаўнасьці, стацьцю — „З жыцьця пралетарскай моладзі“, аснованую на цытатах з аднаднёўкі ППС лявіцы — „Nasz Robociarz“ у Кракаве і стацьцю „МЫ ГАРАЛІ“, у якой выкрывалася двубаковая праца сельсаюзьнікаў у адношаньні да Ураду і працоўных масаў. Зварочваем увагу нашых чытачоў на тое, што за падобную стацьцю наша газэта сканфіскавана ўжо другі раз.

Даводзіцца да ведама, што № 4 газ. „Доля Працы“, аб прычынах канфіскаты якога ня дана было афіцыяльных вестак, згодна надыйшоўшых інфармацыяў, сканфіскаваны за перадавіцу „ГУЛЬНЯ У ДЭМАКРАТЫЮ“, дзе выкрываўся твар г. зв. лявіцы (ППС Вызваленьня, Сял. партыя, Str. Chłopskie) і беларускіх угадовых групаў у адношаньні да парляманту і да самаўрадаў.

BUKARESZT. 21./VIII. (PAT). Marszałek Piłsudski odjechał z miejscowości Perisz samochodem do Viforata koło Targowiszte.

Marszałek napisał dla prasy kilka słów podkreślając przyjaźń polsko-rumuńską, oraz *wyrażając się z uznaniem o wieśniakach rumuńskich, od których zależy przyszłość kraju.*

„Ад сялян залежыць будучыня краю“.

Для нас няма ніякага сумліву ў тым, што будучыня і шчасьце нашага краю і нашага народу залежыць ад таго, ці працоўныя масы—сяляне й работнікі — здабудуць для сябе кіраўнічае месца ў дзяржаўна—грамадзкім жыцьці, ці—не. І ўся наша палітычная праца мусіць ісьці ў тым кірунку, каб нашы сярмяжнікі й мястовыя работнікі зразумелі ўсю вагу здабыцьця гэтага кіраўнічага месца для працоўных, ды каб падгатаваліся да тэй ролі, якая іх—раней, ці пазьней, — чакае. Падгатоўка-ж гэтая даецца праз разьвіцьцё нашае грамадзкае самадзейнасьці, ды праз падняцьце нашага культурна-асьветнага роўня шляхам будаваньня роднае школы, чытаньня добрых кніжак і часопісяў, арганізацыі асьветных гурткоў, народных дамоў, бібліятэк-чытальняў, ладжаньня лекцыяў, курсаў для дарослых і г. д.

Гэту праграму працы й выпаўняюць нашыя грамадзкія ўстановы й арганізацыі, якія імкнуцца запраўды да вызваленьня працоўнае вёскі й працоўнага места з сучаснага падпарадкаваньня другім клясам, да будаваньня ўласнае нацыянальнае культуры, даступнае працоўным і абслугоўваючае перадусім іх. На вялікі жаль, пры сучасным палітычным палажэньні іменна такія арганізацыі і ўстановы сустракаюцца з цяжкімі перашкодамі, стаўлянымі ім ня толькі чужой нам нацыянальна і клясава буржуазіяй, але й „сваімі“ прыслужнікамі й падлізьнікамі „паноў палажэньня“...

Але характэрна, што „паны палажэньньня“, паскольку прыходзіцца выступаць на міжнародавай арэне — перад працоўнымі масамі другіх дзяржаваў, знаходзяць раптам зусім іншы язык і іншыя словы для ацэнкі ролі й значэньня працоўных масаў у дзяржаўна-грамадзкім жыцьці. Характэрны прыклад гэтага даў пан маршалак Пілсудскі ў часе сваей гасьціны ў Румыніі.

Паўтараем, паводле ўрадавага прэсавага агенцтва (ПАТ): у часе сваей апошняй падарожы ў Румынію „маршалак напісаў для прэсы некалькі слоў, падчырківаючы польска-румынскую дружбу, ды *гаворачы з пашанай аб румынскіх сялянах, ад якіх залежыць будучыня краю*“...

Так даслоўна і сказана ў тэлеграме ПАТ-а: „*ад сялянства залежыць будучыня краю*“. Але гэта — для Румыніі. А для Польшчы?

У Польшчы, асабліва-ж у далучаных да Польскае рэспублікі Беларускіх землях, як ведама, Нясьвіжы, Дзіковы і г. д., вырашаюць долю гэтага самага сялянства, дамаганьні якога зямлі, асьветы, людзкіх правоў абвяшчаюцца „вывротовымі“...

Цікаўна ўсё-ж такі было-б паглядзець, што напісаў-бы аб нашым сялянстве і ягонай ролі ў жыцьці краю нейкі заграгічны госьць — ну, хоць-бы з тае самае Румыніі, дзе, як ведама, пануюць страшэнныя парадкі — страшэнны ўціск і зьдзекі буржуазнае ўлады над працоўным сялянствам ды работнікамі?!

Націск Англіі і Францыі на Баўгарыю--у Макэдонскай справе.

Вялізарную трывогу ў-ва ўсей Баўгарыі выклікала вестка аб тым, што англійскі і францускі ўрады рашуча патрэбавалі ад баўгарскага ўраду, каб ён прыняў патрэбныя меры для канчальнай ліквідацыі ўсялякай дзеяльнасьці так-званай „Рэвалюцыйнай Макэдонскай Арганізацыі“,—высылкі з краю і арыштаваньня галоўных яе павадыроў і т. д.—„Бо толькі такім спосабам можна адбудаваць добрыя адносіны паміж Баўгарыяй, Югаславіяй і Грэцыяй“.

Баўгарскі ўрад зараз-жа сабраўся на экстрэнныя паседжаньні, але дагэтуль яшчэ, здаецца, канчальнай пастановы ня прыняў. Газэты баўгарскія пішуць, быццам трэбаваньні Англіі і Францыі—„яшчэ значна шырэйшыя“.—Быццам, француска-англійская дыплёматыя патрэбавала ад баўгарскага ўраду, каб ён заключыў з Югаславіяй умову ў справе супольнай аховы граніцы, каб канчальна зрабіць немагчымай дзеяльнасьць макэдонскіх паўстанчых бандаў і паасобных рэвалюцыянераў-тэрарыстаў. Умова такая—паводле думкі Францыі і Англіі—павінна дазволіць югаслаўскім (сэрбскім) і баўгарскім уладам лавіць, арыштоўваць і забіваць гэтых макэдонскіх паўстанцаў на ўсім абшары прыгранічча, ня спыняючыся граніцай.

Здавалася-б—дамаганьне цалком слушнае—„у інтарэсах міру і добра-суседзкіх адносінаў на Балканах“ і т. д... Але слушна „Роботнік“ указвае на вялізарную небясьпеку дый агіду ўсей гэтай акцыі вялікіх дзяржаваў, якія — ня толькі хочуць канчальна задушыць парэзаных на 3 часткі — паміж Баўгарыяй, Югаславіяй і Грэцыяй—македонцаў, але і змусіць іх братоў—шчырых прыхільнікаў іх справы—баўгараў дапамагаць іх супольным сьмяротным ворагам —сэрбам — справе канчальнага зьніштажэньня гэтага народу, які бязупыннымі паўстаньнямі, бязупыннымі рэвалюцыйнымі актамі дабіваюцца толькі права на самастойнае жыцьцё.

Дагэтуль толькі Баўгарыя давала прытулак макэдонскім патрыётам, якія амаль ня ўсе лічаць сябе баўгарамі дый дамагаюцца злучэньня Макэдоніі з Баўгарыяй.

„Макэдонская Арганізацыя“ дзеля таго мае вялізарную масу сяброў і прыхільнікаў на ўсім абшары Баўгарыі—у шырокіх масах яе насяленьня. Дык справядліва баўгарскі ўрад, як цьвердзяць сафійскія газэты, баіцца, што спаўненьне трэбаваньня англійска-францускай дыплёматыі раўнялася-б распаленьню хатняй вайны ў самай Баўгарыі... Быццам у такім сэньсе баўгарскі ўрад адказаў паслом Англіі і Францыі ў Софіі.

Націск на Баўгарыю, каб яна самазабойча—поруч з сваім адвечным ворагам сэрбамі—„зьніштажала“ сваіх сыноў — макэдонскіх баўгараў, аддадзеных дзяржавамі Сэрбіі і Грэцыі—за тое, што яны (сэрбы і грэкі) біліся ў вайне на баку саюзьнікаў, — ёсьць новы падарак саюзьніцы Францыі—Югаславіі і прыяцельніцы Англіі—Грэцыі, якім англійска-францускія банкіры далі вельмі значныя пазыкі—на іх „стабілізацыю, кансалідацыю“ дый, як водзіцца, — правакацыю... „Дык нічога дзіўнага, кажа „Роботнік“, што, як крэдытары, таксама і прышлыя даўжнікі хочуць—у ўзаемным інтарэсе—забясьпечыць сябе ад усялякіх неспадзяванак з боку макэдонскіх паўстанцаў“... Маем ізноў—на гэтым прыкладзе, дадае газэта,—як нялюдзка абходзіцца імпэрыялізм вялікіх дзяржаваў з правамі і самым існаваньнем малых народаў. Макэдонцы ўсьцяж льюць кроў у няроўнай барацьбе з Югаславіяй і Грэцыяй — за сваё вызваленьне, а вось цяпер маюць страціць сваю адзіную апору—у роднай ім Баўгарыі... Пэўне-ж—гэта толькі ўсіліць яшчэ больш іх жаль і ненавісьць проці іх ворагаў-душыцеляў і да іх высокіх пратэктараў і завастрыць іх тэрарыстычную дзеяльнасьць. Адначасна гэты націск ставіць Баўгарыю запраўды-ж у палажэньне без выхаду—бо-ж, які-б выхад ня выбраў баўгарскі ўрад, ён аднолькава ставіць свой край—пад вялікую небясьпеку...

Так працуюць „над украпленьнем міру на Балканах“ іх сэрдэчныя апякуны—Францыя і Англія...

Дзіва, што, як даносяць з Баўгарыі, там—пасьля кроку англа-францускай дыплёматыі—страшэнна ўзрасьлі ўплывы Нямеччыны і... Італіі: вочы баўгарскага народу зьвяртаюцца да гэтых дзяржаваў, шукаючы ў іх ратунку.

Апошняя вестка кажа, што баўгарскі ўрад пасьля дакладу мін. загран. спраў Борава—згадзіўся споўніць трэбаваньне француска-англійскай дыплёматыі—у справе зьліквідаваньня Макэдонскай Рэвалюцыйнай Арганізацыі. У рэзультаце гэтага па ўсей Баўгарыі ўжо пачаліся вобыскі, аблавы і арышты сярод макэдонцаў. Шмат арыштавана і выслана з сталіцы ў правінцыю—пад пільны нагляд паліцыі. Паміж арыштаванымі, як пішуць сафійскія газэты, знаходзяцца 2 выдатных павадыры, якіх прозьвішчы ўлады трымаюць у сакрэце — пэўне-ж — баючыся якіх асложненьняў...

Аб веравызнаньнях у Польшчы.

№ 3 „Myśli“ — газэты польскіх вольнадумцаў (бязбожнікаў) падае вельмі цікавыя цытаты аб матэр'яльным забясьпечаньні духавенства з выданай Прэзыдыумам Рады Міністраў кнігі: „Справаздача міністэрстваў“.

Падаём найбольш важныя месцы з цытаты сьпярша аб каталіцкім духавенстве:

„Былі зробленыя стараньні над азначэньнем дакладнага ліку касьцельных этатаў, на якія ў зьвязку з канкардатам павінны выплачвацца датацыі з скарбу дзяржавы... Выданыя былі загады, нармуючыя на падставе канкардату, выплачваньне эмэрытур духавенству, а таксама вырашаючыя справу прызнаньня эмэрытур і дараў з ласкі. Быў усталены, спраставаны і дапасаваны да правілаў канкардату спосаб вырашэньня спраў у зьвязку з аплатаю коштаў курацыі духавенства. Падлягалі канцэнтрацыі выплаты дапамогаў („засілкаў“), прадбачаных у канкардаце і ў бюджэце на карысьць касьцельных установаў“.

„Як бачым, дадае ад сябе „Myśl“, урад выказаў аграмадную апеку над земскімі справамі духавенства. Ксяндзы атрымоўваюць эмэрытуры з скарбу дзяржавы, дары з „ласкі“, асобныя аплаты на курацыю і г. д.“.

Што ж прыходзіцца нам дадаць?

За добрую працу — добрая і плата! Нядарма-ж у нас „айцы“ так стараюцца насаджваць „заходнюю“ культуру...

Цяпер, што да праваслаўнага веравызнаньня. Вось, што пішуць у „Справаздачы міністэрстваў“:

„Дзяржаўны бюджэт выдаткаў на праваслаўнае веравызнаньне на год 1927-28 павышаны ў параўнаньні з годам 1926 на 60%, праект бюджэту на 1928-29 г.—каля 120 прац. Урэгулявана справа выпасажэньня вышэйшага праваслаўнага духавенства, членаў і ўрадоўцаў кансісторыі праз выданую падвышку іх датацый на 50—100 прац. Кандыдатам да духоўнага стану запэўнена навука ў дзьвох Дзяржаўных Праваслаўных духоўных сэмінарыях у Вільні і Крамянцы, з якіх сэмінарыя ў Крамянцы была зрэарганізавана і ўдзяржаўлена ў пачатку школьнага году 1926/27. Зрэарганізавана існуючыя пры тых сэмінарыях інтэрнаты, назначана для іх адпаведны выхаваўчы і адміністрацыйны пэрсанаr, убясьпечана ў адпаведныя прылады, таксама ўстаноўлены бюджэт выдаткаў на рэчы, аплачваны з скарбу дзяржавы. Таксама з'арганізавана Інтэрнат Праваслаўнай Тэолёгіі Варшаўскага Унівэрсытэту, нанята для інтэрнату адпаведнае памяшчэньне, забясьпечана поўнае ўтрыманьне, пастаўлена выхаваўчы і адміністрацыйны пэрсаналь, таксама ўстаноўлена бюджэт выдаткаў на рэчы, аплачваны з скарбу дзяржавы. Цяпер апрацована: а) праект разьмяркаваньня і вызначэньня праваслаўных парахвіяў і філіяў этатовых у ваяводзтвах Люблінскім і Валынскім, б) Праект аплаты праваслаўнага духавенства ў зьвязку з апрацаваньнем бюджэту 1928/29 г.“.

Як бачым, дык і гэтым „пастырям“ матэрыяльны быт зусім забясьпечаны. Ім можна жиць, як „птицам небесным“: ні гараць, ні баранаваць. Пэнсіі падвышаюцца з 60-ці прац. да 120 прац. (раптам у два разы!).

Тымчасам, як беларускія гімназіі не атрымоўваюць зусім урадавай дапамогі, — „кандыдатам духоўнага стану“ забясьпечваецца навука ў дзьвюх праваслаўных урадавых сэмінарыях, тагды, калі ў беларускіх інтэрнатах і прытулках дзеці сялян прымушаны вучыцца з падцягнутымі ад голаду жыватамі, у халодных памяшчэньнях—„праваслаўныя“ маюць урадовыя інтэрнаты.

Але мала айцам і „бацям“ гэтай урадавай дапамогі, узятай з сялянскіх падаткаў, яны бяруць яшчэ з сялян за розныя абрады, як хрэст, вянцы, хаўтуры і г. д., застаўляючы мужыка „голага, як бізун“. Аб гэтым сьведчаць апошнія карэспандэнцыі ў нашай газэце. Адмовіцца ад такіх абрадаў немагчыма, бо яны ўстаноўлены законам і за гэткую спробу будуць карацца таксама па закону.

У галіне жыдоўскага веравызнаньня дака то-ж шмат палёгкаў у арганізацыі жыдоўскіх гмінаў, якія зьяўляюцца рассаднікамі найбольшай рэакцыі.

Адным словам, дужа цікавыя рэчы.

Да Беларускага Грамадзянства.

Беларускае Выдавецкае Таварыства ў Вільні ў працягу многіх гадоў выдае беларускія календары, як кніжкаю так і блёкам, гэта значыць адрыўны, якія зацікавілі беларускае грамадзянства, дзякуючы чаму гэтыя календары што год маюць усё большы і большы попыт, а гэта ў сваю чаргу абавязвае Выдавецкае Таварыства павялічыць лік выдаваных календароў. Вось-жа, жадаючы, каб нашыя календары ўсебакова дагадзілі шырэйшым масам, Беларускае Выдавецкае Таварыства зьвяртаецца да паважанага грамадзянства з просьбаю прысылаць у рэдакцыю календароў, як увагі адносна складу і зьместу календароў, аб тым, што трэба было-б зьмяніць і дабавіць і г. д., так і самыя матэрыялы для календароў, як прыкладам: апавяданьні, вершы, прыказкі, загадкі, жарты, народныя прыметы аб пагодзе і іншых зьявішчах прыроды, ураджаі, кароценькія расказы аб цікавых здарэньнях у гаспадарцы ці наагул у жыцьці нашага краю, практычныя парады аб гаспадарцы, гадоўлі жывёлаў, аб лячэньні, фатаграфіі і г. д. і г. д.

Матар'ялы прысылаць да 15 кастрычніка па адрасу: Вільня, Вострабрамская вуліца № 1, Беларуская Кнігарня „Рэдакцыя Календара“.

Вільня, 20/VIII 1928 г. — Белар. Выдавецкае Таварыства.

Ад Віленскай Белар. Гімназіі.

Даводзіцца ДА ВЕДАМА ВУЧНЯУ, што здача вакацыйных прац (паправак) за мінулы школьны год адбудзецца для вучняў I—IV клясы ў суботу I га верасьня, V—VIII клясы ў панядзелак 3-га верасьня.

Пачатак заняткаў у-ва ўсіх клясах ў аўторак 4 га верасьня ў 8 гадз. раніцы.

ДЫРЭКЦЫЯ.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Перагаворы з Літвой.

Польская прэса падае, быццам Літва згодзіцца на прапазіцыю польскага ўраду — адбыцьця супольнай канфэрэнцыі ў Жэнэве, якраз перад распачацьцем сэсіі Лігі Народаў.

Ці-ж паможа Польшчы гэтая прыпушчальная згода Літвы на польскую прапанову ў справе іх спору з-за Віленшчыны?!

Аб зьмене канстытуцыі.

Прэса інфармуе, што перад скліканьнем асеньняй сэсыі польскага парляманту ў верасьні адбудзецца цэлы рад паседжаньняў Кабінэтавай Рады і Рады Міністраў, спэцыяльна пасьвечаных дзеля ўсталеньня ўрадавых праектаў зьмены канстытуцыі.

„Рэформа“ падаткаў.

Прэса падае, што ў хуткім часе пачнецца ў Міністэрстве Скарбу канфэрэнцыя ў справе рэформы падаткаў. Цяпер ў М-ве апрацоўваюцца дзьве новыя ўставы: аб падатку за будынкі ў вёсках і аб падатку ад маемасьці.

Нарада кангрэсу міжнароднага права ў Варшаве.

11 г. месяца ў Варшаве пачаліся нарады кангрэсу міжнароднага права.

На першым-жа паседжаньні разглядалася справа выдаваньня праступнікаў, якія хаваюцца ў другой дзяржаве.

Пасьля рэфэратаў афіцыяльных прадстаўнікоў некаторых урадаў (як грэчаскага) гэтая цяжкая „праца“ дэлегатаў капіталістычных дзяржаваў закончылася, хоць ей яшчэ далёка было да канца. Такое перадчаснае закончаньне разгляду гэтай справы тлумачыцца тым, што пан міністар справядлівасьці Мэйштовіч выдаў банкет для ўчасьнікаў кангрэсу, куды яны, разумеецца, і пасьпяшылі ў поўным камплекце.

У наступным дні кангрэс ізноў прыняўся „грызьці“ праступнікаў (іх справу), але ўсё-ж прышоў да старога вываду — не выдаваць палітычных праступнікаў. А пасьля ізноў, вядомая рэч—раўт у салях багатага готэлю „Брыстолю“, з'арганізаваны дзеканам і варшаўскімі адвакатамі, а наступна — паездка па Вісьле. Аб далейшых „працах“ няма чаго казаць, бо ўсе яны аднолькава праходзяць і аднолькава закончваюцца—гулянкамі за працоўныя грошы.

А працоўныя ўсё гнуцца і гнуцца і нецярпліва чакаюць, калі ім палепшае...

Лячэньне гандлю.

Па інфармацыях прэсы, у канцы цякучага месяца маецца быць склікана Эканамічным Камітэтам Рады Міністраў спэцыяльная камісія дзеля апрацаваньня праектаў „направы“ польскага гандлю, які, як ведама, дае вялізарныя, штомесячна-ўзрастаючыя недахопы.

Бязумоўна, што „лячэньне“ гандлю, як наагул і ўсякай іншай галіны дзяржаўнага жыцьця, пры сучасным (буржуазным) дзяржаўным ладзе, адбудзецца коштам зьбяднеўшых да апошняга шырокіх працоўных масаў.

Але з тэй прычыны, што польскі гандаль стала лечыцца, і навет загранічнымі дактарамі, відаць, што і гэтым разам польскі гандаль толькі „падлечыцца“, як хворы ўколамі, на некаторы час, што далей, то меншы.

Ці толькі вылечыцца?

Камуністычная дэманстрацыя.

10 г. месяца, вечарам на пляцы Казімера Вялікага ў Варшаве пачалі, як інфармуе 232 нумар „Rzplitej“, з усіх бакоў сходзіцца групы камуністаў. Па змоўленым знаку камуністы злучыліся, распусьцілі свой сьцяг і пашлі паходам, у сіле 300 чалавек.

Паход зьліквідаваны паліцыяй. Арыштавана „колькінаццаць найкрыклівейшых крыкачоў“ і забраны сьцяг з антыдзяржаўнымі лёзунгамі.

Аружжа ня ўжывалася.

Арышты камуністаў.

Апошнімі днямі ў Лодзі арыштаваны, як падае прэса, вядомыя камуністычныя дзеячы, Шпіцбэрг і Занд, быццам ужо даўно разьвіваўшыя шырокую „антыдзяржаўную“ работу, асабліва ў перадвыбарным часе, калі Шпіцбэрг навет фігураваў на пасольскім сьпіску № 37.

У апошнія дні яны быццам вялі агітацыю проці зьезду легіёністаў у Вільні.

У часе рэвізіі быццам знойдзена „шос“ кампрамітуючых і абцяжаючых дакумантаў.

Яшчэ арышт камуністаў.

У Варшаве арыштаваны нейкія Аляксандар Олехоўскі і Францішак Яблоньскі. У апошняга быццам знойдзены ў кішэні рэвольвар і камуністычныя адозвы.

З Польшчы эмігруюць.

Паводле галоўнай статыстыкі, у мінулым годзе з Польшчы выэміргавала 200,000 чал.

З гэтага ліку 40,000 земляробных работнікаў, якія працуюць у Нямеччыне.

У гэтым годзе, кажа статыстыка, выяжджае сярэдне па 600-1000 чал. у тыдзень.

А дзе перадвыбарныя абяцанкі Б. Б., што працоўныя атрымаюць працу?!

Рэха львоўскай „афэры“.

У сувязі з арыштаваньнем маёра д-ра Урбановіча, у Львове арыштавана яшчэ 8 чалавек—4 вайсковых і 4 цывільных. Усім ім закідаюцца надужыцьці ў справе пабораў.

Заграніцай.

Водгукі віленскай прамовы маршалка Пілсудскага ў нямецкай прэсе.

Сацыялістычная прэса ў Нямеччыне падчырквае спакойна паэтыцкі зьмест віленскай прамовы марш. Пілсудскага, ад якога ўвесь сьвет спадзяваўся нейкіх сэнсацыйных заяваў адносна Літвы, навет ані воднага разу не ўспамянутай высокім аратарам. Наадварот, кажа орган сацыялістаў, прамова аднаго з чалавых паваырэроў польскіх легіяністаў ген. Рыдза-Сьміглага мела зусім іншы характар: Ен выразна заявіў, што „марш польскіх легіянераў, распачаты 6-га жніўня 1914 г., яшчэ ня скончаны, дык трэба, — каб яны былі гатовы ў кожную хвіліну прадаўжаць далей гэты марш — пад павадырствам свайго каманданта... Кірунак гэтага маршу, у яго ўнутрана-палітычнай галіне, указвае рэзалюцыя зьезду, заклікаючая легіянераў „падтрымаць Маршалка ў яго намерах у галіне перагляду Канстытуцыі“. Газэта такім чынам бачыць у віленскай прамове марш. Пілсудскага „доказ залагоджаньня ў палітычных стасунках польскіх“, хаця наагул ня лічыць зьліквідаванай небясьпеку польска-літоўскага канфлікту“.

Цэнтравая прэса таксама сцьвярджае неспадзявана лагодны, „высока-паэтычны стыль“ прамовы, пазбаўлены „звыклых марш. Пілсудскаму моцных выражэньняў“... У Бэрліне былі страшэнна зьдзіўлены такім зваротам справаў—у прамове, незакрануўшай навет ні водным словам дражлівых пытаньняў унутранай ці вонкавай палітыкі.

Нацыяналістычная прэса падчырквае вялікую сілу марш. Пілсудскага над адданымі яму легіянерамі, якія ў руках Пілсудскага зьяўляюцца бязумоўна пакорным яго волі прыладам. Хаця прамова і не зьмяшчае ў сабе выразных ваенных пагрозаў, скіраваных у бок Літвы, аднак-жа, бязумоўна, мае агульны палітычны зьмест — у станоўчай заяве, што „Вільня, як мілая сэрцу Пілсудскага, павінна на ўсе вякі астацца польскай“.

Адна з газэтаў тонка кажа, што — уся гэта „паэтычная рамка і акраса“ прамовы артыстычна замаскоўвае гэты выразны палітычны зьмест і мэты прамовы: катэгарычную адмову Літве ў справе Вільні і адначасна ўздым патрыятычных пачуцьцяў легіянераў і ўсяго польскага грамадзянства і заклік іх стаць цясьней навакол свайго павадыра—на выпадак патрэбы—„Бараніць Вільню“...

„Праўда“ аб прамове марш. Пілсудскага.

„Праўда“ ня верыць, каб прамова марш. Пілсудскага на зьездзе легіянераў даводзіла запраўды, быццам ён адмовіўся ад зачэпных плянаў адносна да Літвы. Не! Не! — Пасьля прамовы — усё пакінута пастарому: ніякага „адпружэньня“ палажэньня няма.

Дэманстрацыя радавага флёту—на карысьць Літвы.

Балтыцкая эскадра радавага флёту, якая адбывала манэўры каля швэдзкіх берагоў, выслала значны атрад ваенных караблёў—пад Клайпэду. Нямецкае агенства цьвердзіць, што гэта — морская дэманстрацыя з боку радавага ўраду — проці Польшчы і на карысьць Літвы—у зьвязку з зьездам легіянераў у Вільні... „Радавая Расея заяўляла некалькі разоў, кажа нямецкае агенства, што не дапусьціць польскага націску на Літву“.

„Рады гатовы да вайны“.

„Кур. Варш.“ падае з Масквы, быццам пасьля манэўраў радавага флёту ваенны камісар арміі і флёту СССР Варашылаў прыняў на караблі „Марат“ дэлегацыю ад усіх караблёў, якія прымалі ўчасьце ў манэўрах. У сваёй прамове да дэлегатаў Варашылаў заявіў, паміж іншым, што Рады станоўча не распачнуць самі ніколі зачэпнай вайны, але—у кожную хвіліну падрыхтаваны да таго, каб даць адпор кожнаму нападу—бо Радавы Саюз у 2 тыдні пасьля абвешчаньня вайны і мабілізацыі можа выставіць у поле два з паловай мільёны жаўнераў...

Добрае ўражаньне ў Маскве — ад нямецкага кроку перад польскім урадам— у літоўскай справе.

Кіруючыя колы ў Маскве, вельмі абураныя аднабокім націскам нямецкага ўраду ў Коўне—поруч з англа-францускай дыпляматыяй, — цяпер вельмі здаволены суадказным націскам нямецкай дыпляматыі і на польскі ўрад — у тэй самай справе — польска-літоўскага спору. „Известия“ пішуць, што гэты новы крок нямецкай дыпляматыі зроблены ў значнай меры—пад уплывам самога Літвінава, які дзеля гэтага, відаць, асабіста паехаў у Бэрлін. Як ведама,—пасьля станоўчай рады нямецкага пасла ў Коўне літоўскаму прэм'еру — „больш практычна падыйсьці да справы паразуменьня з Польшчы“ — высокі чыноўнік нямец. мін. загран. спраў зрабіў візыту польскаму паслу ў Бэрліне і заявіў яму, што нямецкі ўрад не дапусьціць паважнага (чытай: ваеннага) завастрэньня польска-літоўскага канфлікту.

Пэўне-ж — на такі крок нямецкай дыпляматыі ўплынулі і тыя пагрозы, якія зьявіліся ў літоўскай афіцыяльнай прэсе—пасьля аднабокага націску нямецкага пасла ў Коўне. Бо-ж—у органе літоўскага ўраду пачалі зьяўляцца артыкулы, у якіх разважаліся магчымасьці і карысьці... беспасярэдняга паразуменьня Літвы з Польшчай, парваўшы цалком з літоўскай арыентацыяй на Нямеччыну, прыязьнь з якой не дае Літве ніякіх спадзяваных выгадаў“...

Асабліва вострую крытыку выклікаў націск нямецкага пасла ў Коўні, як быццам зроблены ў паразуменьні з Англіяй і Францыяй з боку радавай прэсы. Дык нямецкі ўрад паў-афіцыяльна вытлумачыў, што нямецкі крок у справе залагоджаньня польска-літоўскага канфлікту — быў зроблены — на абодва бакі — зусім самастойна і незалежна ад крокаў з боку Англіі і Францыі. Частка польскай прэсы вельмі абурана на аднолькавую перасьцярогу з боку нямецкай дыпляматыі і па адрасу польскага ўраду; другая даводзіць, быццам нямецкае мін. заграніч. спраў — толькі паведаміла польскага пасла аб тым кроку, які нямецкі пасол зрабіў у Коўне.

Нямецкая прэса ўсьцяж піша аб „польскіх манэўрах на літоўскім паграніччы.

Паважная нямецкая біржавая газэта ўсьцяж—навет пасьля высьвятленьняў польскай ноты да Лігі Нацыяў — піша аб тым, быццам польскія манэўры на літоўскім паграніччы ня толькі маюць адбыцца, але лічба войскаў, якія маюць прыняць учасьце ў манэўрах, у 10 разоў перавышае баявыя сілы Літвы. А гэта, цьвердзіць газэта, даказвае выдатна ваенны характар гэтых манэўраў.

„Кур. Варш.“ 11./VIII.

Літоўскі ўрад быццам не згаджаецца на перагаворы ў Жэнэве.

Агенства „АТЕ“ даносіць: Афіцыяльны орган літоўскага ўраду „Літоўс. Рэха“ піша, што чуткі аб тым, быццам літоўскі ўрад прымае польскую прапазіцыю, каб польска-літоўскія перагаворы прадаўжаліся ў Жэнэве 30 жніўня, — непраўдзівыя. Быццам прапазіцыя Польшчы наагул ня будзе прынята Літвой (?).

Літоўцы—аб фэдэрацыі з Польшай.

Афіцыяльны орган літоўскага ўраду зьмяшчае цікаўны артыкул — пад загалоўкам: „Што значыць плянаваная Пілсудскім фэдэрацыя з Польшчай“. Газэта піша, паміж іншым, што—ніводны з народаў у Польшчы— ані беларусы, ані літвіны, ані ўкраінцы ня пойдуць ні на якую фэдэрацыю з Польшчай, перадусім дзеля таго, што проста—ня маюць даверра да палякоў.

„Кур. Варш.“ 9./8.

Льлёйд-Джордж аб Трактаце Кэллога.

На мітынгу, наладжаным лібэральнай партыяй у Стокфільдзе, сказаў вялікую прамову павадыр партыі Льлёйд-Джордж, у якой востра крытыкаваў Трактат Кэллога. Аратар давёдзіў, слушна, што—такія трактаты, калі яны адначасна не прадбачаць зьмяншэньня збраеньняў, — ня маюць ніякага—ані сэнсу ані карысьці. Заключэньне такіх трактатаў, маючы быццам „маральнае значэньне“,—зьяўляецца ў запраўднасьці толькі „фарсам, які ўдадатак амаль не заўсёды канчаецца трагічна“...

Ці ня будзе адкладзена падпісаньне Трактату Кэллога?

У Лёндан даносяць з Вашынгтону (сталіца Амэрык. Штатаў), быццам у справе падпісаньня Трактату Кэллога сярод палітычных колаў Злуч. Штатаў зьявіліся нейкія сумлівы. Быццам, даведаўшыся, што ані Чэмбэрлен, ані Штрэзэман ня прыедуць асабіста ў Парыж, і сам Кэллог пастанавіў астацца дома. З Парыжу-ж пішуць, што дагэтуль толькі 2 дзяржавы далі адказ на запросіны францускага ўраду прыехаць у Парыж—на подпіс Трактату.

„Міратворчая“ Амэрыка.

13 га жніўня—значыць роўна за 2 тыдні перад урачыстым падпісаньнем у Парыжу Трактату Кэлёга аб „вырачэньні ўсялякай вайны, як прыкладу дзяржаўнаў палітыкі“ дый абвяшчэньні вайны „міжнародавымугалоўным праступленьнем“, амэрыканскія лётчыкі закідалі бомбамі з аэраплянаў апошнія крыеўкі паўстанцаў у Нікарагуа над ракой Коко, рэгулярныя сілы якіх, як ведама, разьбілі канчальна ў гэтай „незалежнай дзяржаве“... амэрыканскія войскі. Такім чынам, міністар-міратворац, пакуючы ўжо свае валізкі дзеля падарожы ў Парыж — на трыумф амэрыканскага „міратворства“, — мае аднак-жа

Мэрэжка.

ШТО РАБІЦЬ?

(Маленькі фэльетон).

— Вось знайшоўся яшчэ адзін дурань на сьвеце! — скажаце, мусіць, таварышы сяляне, прачытаўшы гэтую назву.

— Чалавек што дзень працуе, як той сухарэбры вясною конь у плузе, а паны ў Вільні ловяць сабе „гавы“ ў паветры, ды яшчэ будуць нас вучыць, што рабіць!

Рэч зразумелая, што такая ўвага зусім слушная.

Але, каб абмінуў мяне гэты чудоўны ад вас камплімэнт „дурня“, дык я пастараюся неяк высьвятліць гэтае няшчаснае слова.

Вось-жа... што рабіць?

Сомо сабою, што гэта „што рабіць“ не датычыць ані панядзелка, ці там аўторка, або серады і г. д., а толькі... нядзелі.

Вось тут і загвоздка. Бо „хрысьціянін“ прызвычаіўся да працы, як прыкладам, польскі ўрад да падаткаў, а панствовая паліцыя да арыштаў і караў, дык калі прыйдзе ўжо тая, „гасподняя нядзеля“, то ня ведае, што тады і начаць.

Такая, бачыце, бяда!... І вось я хацеў-бы неяк парадзіць незарадным у той беданьцы.

Вось-жа: што, напрыклад, рабіць у гэтую няшчасную нядзельку?

Н-ну, мая рада была-б вось якой:

Нядзеля. З неба ўсьміхаецца сонейка, дыямэнтамі блішчыць раса, таксама паблісківаюць да сонца багнэтамі і паліцэйкія, што шукаюць па сяле „гуза“ або „сталае мамы“...

Як усё на сьвеце ня робіцца бяз прычыны—так і нядзеля завецца нядзеляю не бяз прычыны.

Як злодзей завецца злодзеем праз тое, што крадзе, (але бываюць, праўда, і такія выпадкі, што ярага злодзея прэзываюць яшчэ: дэфраўдант. Але каб вырабіць сабе такі тытул, дык трэба, што найменш—хаця колькінаццаць тысячаў злотых „шмаргануць“ з якой небудзь касы) — гэтак і нядзеля паходзіць ад слова: ня дзелай (не рабі).

Вось-жа, як не рабі — дык у нядзелю можна сабе ляжаць, чытаць і словам: адпачываць па цэлатыднёвай працы.

Але так рашуча, божа, барані вас ад такога граху, вы не рабеце!

Вы ўсё-ж-ткі ўставайце, як можна, найраней.

Уставайце і якуюсь гадзіну чухайцеся.

Пры гэтым дазваляецца вам трошкі пасварыцца з жонкаю і поўкапшука махоркі высмаліць, ну і поўгадзінкі шчыра памаліцца за тое, што град вам выбіў жыта, сэквэстратар забраў палатно, поп за хрысьціны 20 злотых, а абшарнік яшчэ, дай яму божа панаваньне—зарабляць у сябе да 80 грошаў у дзень даець.

Канчаючы пацеры, адбейце колькі паклонаў, моцна пацалуйце на зямлі пыл і потым ідзеце галіцца да кума.

Брытва ў кума грамадзкая, камуністычная і вострая, як тая жыдоўская сякера.

Голіць заўзята—з шкураю, карэньнямі і бародаўкамі.

Пагаліўшыся — шпарка вяртайцеся дахаты, ды яшчэ шпарчэй апранайцеся, ды сьпяшайце да царквы.

Зразумела, што спазьніцца вам ня можна. Гэта—грэх і то грэх вялікі не дараваны.

Цяпер такі час, што за зьядзеньне аднае паскудненькае бульбінкі могуць хрысьціяніна запакаваць у пекла, аж на самае дно.

А навошта вам гэткія няпрыемнасьці? Навошта вам кіпець у смале, ды яшчэ, можа пазьней, і падатак за яе плаціць?!

Відавочна, што ідзеце ў царкву нашча і... сьпяшайцеся такі. Бо як за ежу, гэтак і за апазьненьне на набажэнства, як таксама і за спаньне пад час набажэнства царкоўнае сьвята карае пеклам.

Праўда, што можа быць і гэтак, што ў самую нядзелю, у бліжэйшым сяле, ці мястэчку адбываецца сялянская зборка, або работніцкі мітынг.

Вас запрашаюць, і—як відаць—варта-б пайсьці туды.

Але вы рашуча ня ідзеце! Першае таму, што тамака будзе вялікая таўкатня народу, а падругое... грэх такі, бачыце, ісьці туды.

Тамака-ж зьбіраюцца самыя камуністыя і грамадоўцы. То-ж там самыя бязбожнікі...

На вошта вам туды ісьці?

Бо-ж уся гэтая галота крычыць на сходзе, што хоча зямлі панскае і волі, бо-ж яна хоча роўнасьці паміж людзьмі на сьвеце, бо-ж яны там гавораць пра забастоўкі і раяцца, як-бы гэта змагацца за сваю лепшую долю...

А што вам да ўсяго гэтага, калі вы маеце сваю зямлю (паўморга), волю да працы і да падаткаў таксама—вось-жа вы—самастойны гаспадар!

Каму-б вы пакланіліся, або дзе зарабілі-б 80 грошаў, як-бы паноў прагналі?

Відавочна, што ідзеце да царквы!

Там і поп добры і пах сьвечак чудоўны і казаньне смаглае і добра вас там „вымасажуюць“ лапцямі пад рэбры...

У полудзень выйдзеце сабе з царквы і мокры, як сьлімак, і вымешаны, як цэста, і п'яны ад сьвечнага чаду, быццам ад гарэлкі.

Пасьля царквы спажывайце абед.

У нас, сялян, абед чудоўны і складаецца па-панску аж з трох сабе патраваў: бульбы з юшкаю і хлебам, картоплі з сольлю і поліўкаю з часнаку, ды бурды з парожнім ды цьвердым, як пасьцель, агурком.

Па абедзе, памалецеся, закурэце сабе такога тытуну, што дымам з яго можна было-б усіх паноў, як газамі, выдушыць — і ідзеце ў сад, або ў салому да пуні.

Потым уставайце і ідзеце да чытальні.

Але, божа вас барані заходзіць у сярэдзіну!

Там-жа-ж бязбожныя газэты чытаць будуць, там-жа-ж скажуць у сябры запісацца, газэту выпісаць, а можа яшчэ—з намі сьвятая сіла—і ў сялянскі прафсаюз запісацца!

Ой, ёй, ёй! чаго ўжо па тых чытальнях не выробляюць.

час даваць загады—масовага зьнішчэньня людзей у маленькай, але вольналюбівай, рэспубліцы ў Амэрыцы, пэўне-ж — ня лічачы гэта вайной...

Нямеччына будуе новы браняносец.

Нямецкі ўрад пастанавіў распачаць будову новага браняносца, здабыўшы для гэтага патрэбныя грошы — шляхам эканоміі ў другіх галінах бюджэту.

„Урад нацыянальнай здрады ў Эгіпце".

У Александрыі адбылася сабраньне дэлегатаў партыі эгіпецкіх нацыян. („ВАФТ"), на якім прынята рэзалюцыя, абвясьціўшая ўрад Махмэда-пашы—„урадам нацыянальнай здрады". Рэзалюцыя кажа, што гэты ўрад—сваей угодай і пакорнасьцяй Англіі у адну хвіліну зьніштожыў здабытыя рэзультаты дзесяцігадовых барацьбы і працы эгіпецкага народу. Апошні крок гэтага ўраду—разьвязаньне парлямэнту — гэта—удар на найцэнейшых скарбаў народу—як падарак, вольнасьць і цывілізацыя...

Амэрыканская пазыка новаму кітайскаму ўраду.

У Нью-Ёрк прыехаў міністар фінансаў новага кітайскага ўраду Сунг, які канфэраваў з мін. скарбу Злуч. Штатаў Мэлонам—у справе значнай пазыкі, якую мае Амэрыка даць Кітаю.

Зьезд англійскіх мілітарыстаў у Іўры (Францыя).

З паводу 14-ых угодкаў абвешчаньня вайны немцам, як піша Віленскае „Słowo" (№ 181), у спосаб „незвыклы і грандыёзны" з Англіі прыехала каля дзесяцёх тысячаў чалавек у францускі горад Іўр (недалёка ад Парыжу), каб „пацешыцца" ўспамінамі з мінулай вайны, паглядзець на астаткі акопаў, дзе яны калісь „геройска біліся з немцамі". Пэўна-ж на такую экскурсію ня прыехалі работнікі-пралетары, бо-ж іх мала цешаць тыя месцы, дзе лілася людзкая кроў—дзе мардаваліся ўзаемна работнікі і сяляне, падзеленыя граніцамі і нацкаваныя буржуазіяй адзін на другога. І да таго досыць каштоўная гэта „пацеха", каб на яе, навет маючы ахвоту, мог сабе дазволіць працоўны. Можна дагадвацца, хто прыехаў з гэтай экскурсіяй і каго „цешаць" гэтыя кашмарныя ўспаміны з сусьветнай вайны.

Але і француская камуністыя не драмалі і таксама гатовіліся на дзень зьезду.

У суботу, 4-га жніўня, яны сабраліся ў агрэмадным Парыскім цырку для абгаварваньня гэтай справы і, пасьля гарачых прамоваў сваіх павадыроў, пастанавілі сабрацца назаўтра ў Іўры і наладзіць антымілітарыстычную дэманстрацыю, як пратэст супроць усялякай вайны, супроць спробаў і думак аб новым усясьветным пажары, аб якім не пакідаюць сваіх пятуцельных кіраўнікі і павадыры міжнароднага капіталізму. Калі пачалі выходзіць з цырку, паліцыя і паліцыянты затрымалі пазадніх і больш дзейных сяброў партыі і замкнула да „пакі". Не абышлося, вядома, пры гэтай чыннасьці, без энэргічных штурханоў, гумовых палак і г. п. „радыкальных сродкаў". Але, ня гледзячы на гэтую тропку, назаўтра ранютка, пасыпалі яны, як мурашкі на цягніках, на разорах, самаходах, а шмат якія і на сваёй уласнай „парцы" — пешечкам—у назначанае месца. Паліцыя абсадзіла ўсе вагзалы, усе сьцежкі-дарожкі і ня ўпускала ў места камуністаў і падазроных тыпаў, „угаворваючы" (ведама, якім спосабам!), каб тыя варочаліся назад.

Але-ж гэтыя „злыдні камуністыя", нераўнуючы, як тыя шчуры, усё-ж такі прабраліся нейкім „пудам" і на вуліцах Іўру разыбалася „чырвоная гвардыя" „камуністычная баюўкі" і лучыліся ў грамадны натоўп, маючы відаць і „трэфіці" чырвоныя сьцягі з надпісамі — „Прэч з мілітарызмам"! „Далоў вайну"! і навет з рысункамі савецкага знаку — сярпа і молата. Але гэта камуністычная „пацеха" ня трывала доўга. Сільныя аддзелы паліцыі і войска пачалі разганяць „чырвонаскурых". (Але, але, гэтак ужо вялічае манархістычнае „Słowo"—камуністых). З вялікім толькі трудом удалося разагнаць дэманстрантаў.

Мэр гэтага места (бурмістр — панашаму) камуніст (вось як у людзей, навет бурмістры ёсьць камуністыя!) у часе заарыштаваньня ставіў апор і пабіў моцна паліцэйскага.

Усяго арыштавалі, як падаюць адны газэты, каля 500 чалавек,—а другія, каля 1000, і прадзяржалі ў вастрогах да вечара. Спакайнейшых потым выпусьцілі, а галоўных „бунтаўшчыкоў", штось каля 50 чалавек, судзілі і ўкаралі ад 3-х да 50-ці дзён арышту.

Як на нашы стасункі, дык гэта вельмі лагодная кара! Відаць, француская буржуазія, пабойваецца гэтых „чырвонаскурых", баіцца, каб суровымі прысудамі занадта не раздражніць, ды ня вызваць воўка з лесу!..

Прэса ў СССР.

У 1913 г. усяго разыходзілася ў Расеі 2 мільёны 500 тыс. штодзенна газэтаў. Бальшавікі давялі гэты штодзенны тыраж газэтаў да 7 мільёнаў 700 тыс. У кожным разе гэтыя лічбы цьвердзяць аб тым, што газэта ў СССР прайшла значна ў глыб народных гушчаў.

Нямецкі міністар Курцыус—аб гандлёвых перагаворах з Літвой і Польшчай.

На ўрачыстым адчыненьні нямецкага Усходняга Кірмашу ў Кэнігсбэргу нямецкі міністар дзяржаўнай гаспадаркі докт. Курцыус сказаў вялікую прамову, у якой, паміж іншым сьцьвердзіў, што гандлёвы трактат з Літвой будзе падпісаны канчальна ў найбліжэйшым часе, яшчэ шчыльней кансалідуючы цесныя стасункі між абодвума краямі, асабліва-ж—паміж Клайпедзкім раёнам, Літвой і Кэнігсбэргам. Што датычыць да трактату з Польшчай, дык перагаворы маюць быць узноўлены 10 верасьня ў Варшаве—на падставах, апрацаваных папярэднім урадам. „Перагаворы з Польшчай—з прычынаў палітычных і з прычыны вялікай падобнасьці ў гаспадарчай будове між Усходняй Нямеччынай і Заходняй Польшчай — належаць да найбольш трудных, якія толькі прыходзілася вясьці Нямеччыне", — сказаў міністар. Але Нямеччына, дадаў ён,—у канцы, будзе старацца закончыць нарэшце гаспадарчую вайну з Польшчай і ўрэгуляваць з ею эканамічныя стасункі.

Казьнь 192 камуністаў у Кітаі (?)

Маскоўская прэса даносіць, што галоўны штаб паўдзённай арміі загадаў казьніць 192 сяброў камуністычнай арганізацыі ў Ло-Чангу.

З Т-ва Бел. Школы.

Адозва Сьвіслацкай Акр. Упр. Т-ва Бел. Шк. да Гурткоў, сяброў і сымпат. Т-ва Бел. Шк. пав. Ваўкавыскага і Бельскага.

Браты і Грамадзяне!

Прабіла гадзіна, калі беларускі народ, узбуджаны ад векавога сну, апынуўся ў заўзятым змаганьні перад страшным сваім ворагам, бічом усяго чалавецтва — цемраю. Жыцьцё паказала, што толькі арганізацыя, толькі ўзаемная праца дасьць магчымасьць вызваліцца ад сучаснага зла; толькі дружнае змаганьне ўсіх працоўных — палажыць канец усім тым зьдзекам, бядзе і вызыку, якія стогодзьдзямі прыгнятаюць наш сярмяжны люд. Дзесяткі тысяч арганізованых змагароў з цемраю, якія авангардам сталі ў рады Т-ва Бел. Шк.—ужо вось сколькі часу бязупынна вядуць сваю працу, але гэтага яшчэ мала, каб паканаць несправядлівасьць, мала каб дабіцца запраўднай асьветы, роднай школы. Трэба ведаць, што наша праца вядзецца з вялікім высілкам, з затратаю дарагіх нам ахвяр — іх мусяць замяняць новыя сілы. Дык сьвятым абавязкам кожнага Гуртка, кожнага сябры — пашыраць свае рады, вярбуючы новых барацьбітаў, падгатаўляючы грунт для паўстаньня новых арганізацыйных адзінак. Усе цярпець крыўду, усе амаль стогнуць пад ярмом нядолі—дык усе павінны змагацца, каб наш брат ня быў: „цёмны і галодны". Памятайма, што векавая няволя і цемра нашага народу, як зачарованая спадчына перадаецца ад дзядоў унукам, ад бацькоў дзецям. Няўжо і мы будзем цярпець гэту спадчыну прыгону, каб у тэстаманьце перадаць яе будучаму пакаленьню?

Няўжо-ж мала мы яшчэ адпакутавалі, каб урэшце не дачакацца сонца, векамі закрытага ад нас хмарамі жыцьця?

Няўжо-ж надалей маўкліва, як-бы загіпнатызованыя, мы будзем гібнуць у путах цемры?

Не, ніколі! Тысячу раз не!

„Нас разбудзілі"!

Дык за працу, дарагія сябры!

Няхай гэты заклік шырокай хваляй пранясецца і ўзбудзіць да ахвярнай працы на карысьць загнанага люду, Вас, засяляючых шырокія разлогі Ваўкавышчыны і пакрытай, стогнучай сягоньня, пушчай—Бельшчыны!

Сьвіслацкая Акружная Управа
Т-ва Бел. Школы.

Праца Гурткоў Т-ва Бел. Шк.

✕ 29. VII. г. г. Гуртком Т-ва Бел. Шк. ў в. Вялікія Грынкі быў наладжаны спэктакль. Адыгралі „Птушку Шчасьця"—п'есу ў 2-х актах, пасьля чаго былі прадэклямаваны вершы Янкі Купалы: „Барцом", „Разьвейся туман" і „Мужык". Ня гледзячы на тое, што быў якраз час сенаваньня, нашыя сябры дружна браліся да працы: вечарамі рабілі рэпэтыцыі, а раніцамі працавалі ў гумне. Дзякуючы такой стараннасьці, артысты ролі свае адыгралі вельмі добра, а гумно прыбралі так, што, зайшоўшы ўсярэдзіну, здавалася, што гэта ня гумно, а запраўдны тэатр. Глядзельнікі былі вельмі задаволены з спэктаклю і прасілі, каб мы часьцей ладзілі, але гэта немагчыма, бо гумны будуць занятыя збожжам і сенам, а адпаведных да гэтага будынкаў у вёсцы няма. Даход пайшоў на карысьць бібліятэкі-чытальні пры гэтым гуртку.

Наша хроніка.

З зьезду легіяністаў. Як пішуць, падчас зьезду ў нядзелю з раніцы было бясплатна пачаставана ў „Ognisku" (саля жалезнадарожнікаў) 1600 легіяністаў. А наступна, вечарам пасьля прамовы Пілсудскага ў салі рэпрэзэнтацыйнага палацу было бясплатна пачаставана 2.000 чалавек і, незалежна ад гэтага, у парку таго-ж палацу быў даны „скромны" бясплатны падвячорак для ўсіх іншых учасьнікаў зьезду („Słowo", № 185).

На гэтым „скромным" падвячорку аднаго толькі піва было выпіта 15.000 літраў і зьедзена 48 кілягр. цукеркаў.

Адным словам, паны добра пагулялі. Цэлых 2 — 3 дні Вільня была ў іх „абняцьцях". Проста праходу ня было.

Рэха „Грамады". У хуткім часе маюць выйсьці з друку і будуць разасланы ўсім засуджаным у працэсе „Грамады" матывы (прычыны) іх прысуду. Гэтыя прычыны займуць аж 40 аркушоў паперы звычайнага пісьменнага фармату.

Выйшла з друку (папольску) кніжка „Працэс Белар. Сял.-Раб. Грамады", накладам і друкам п. Хамінскага, зьмяшчаючая толькі прамову адв. Пятрусэвіча, але цалком. Прадаецца і ў беларускіх кнігарнях.

Выпусьцілі на свабоду. Арыштаваны ўноч з 10 на 11 г. м. перад прыездам Пілсудскага Шчасны-Пасынак, у панядзелак 13 г. м. быў выпушчаны на свабоду, з „браку доводув". Вось, жыцьцё: то бяруць, то пускаюць, а спакою, як няма, так няма!

За ген. Балаховіча. 11 г. месяца Апэляцыйны Суд у Варшаве разглядаў справу быццам забойцы брата ген. Балаховіча.

Успомнены брат Балаховіча быў забіты пяць гадоў таму назад у Белавескай пушчы, якую ён высякаў.

Папярэдня гэтую справу разглядаў Акружны Суд у Беластоку і засудзіў А. Бойку на кару сьмерці, а трох яго сяброў: Бартасяка, Арцішэўскага і Ляшчука на вечны вастрог.

Апэляцыйны Суд у Варшаве гэты прыгавар зацьвердзіў, пры чым пазбавіў іх карыстацца правам амністыі.

Кантрабанда ў Вільні. У Вільні ў аднаго з дворнікаў на Навагрудзкай вул. знойдзена 100 кілягр. нямецкай сахарыны і 52 кілягр. літоўскага тытуну. Сцьверджана, што тавар паходзіць з кантрабанды.

Аб прыняцьці на службу былых жалезнадарожнікаў. Польскае міністэрства камунікацыі выдала 14 чэрвеня г. г. распараджэньне, паводле якога маюць прыймацца на жалезнадарожную службу ў Польшчы тыя з былых жалезнадарожнікаў, якія ня прыняты з браку месца.

Для былых жалезнадарожнікаў, служыўшых яшчэ на расейскай жалезнай дарозе, гэта было б вельмі добра, калі-б яны ўсе мелі ізноў атрымаць працу.

Дзеля гэтага заінтарэсаваныя былыя жалезнадарожнікі павінны падаць заяву аб прыняцьці іх на службу ў Дырэкцыю Жалезных Дарогаў.

У заяве трэба падаць: 1) Імя і прозьвішча, 2) год нараджэньня, 3) месца пражыцьця, 4) калі ўступіў на службу, 5) ці служыў, як штатны, ці як кантрактовы, 6) дзе служыў, 7) калі пакінуў службу, 8) ад якога часу быў сябрам эмэрытальнага фонду, 9) ці стараўся дастаць эмэрытуру (пэнсыю) і з якім вынікам.

Вельмі цікава, чаму гэта на польскай жалезнай дарозе раптам зьявілася столькі пустых месц?

Набор работнікаў у Францыю. У гэтым месяцы адбудзецца тры наборы работнікаў дзеля працы на ральлі ў Францыі. Набор адбудзецца: у Вільні—21 г. м., у Маладэчне 22 г. м., у Сьвянцянах — 23 г. м, Ад'езд у Францыю—25 г. м.—пасьля агульнай зборкі ў Вільні.

Паедуць нашы сяляне і то далёка ня ўсе працаваць на францускую буржуазію, пакінуўшы сваю зямлю ў руках асаднікаў.

Карэспандэнт газэты і напад на жыдоўскую школу (сынагогу). У сувязі з нядаўным нападам уначы на жыдоўскую школу ў Сьвянцянах, у якой былі выбіты ўсе шыбы (некаторыя навет з рамамі), паліцыя абвінавачвае ў гэтай справе нейкага Шульца, карэспандэнта „Dz. Wil." на Сьвянцянскі пав.

І вер пасьля такога бандытызму розным „Dziennikam".

Камуністычныя „тэхнікі". Прэса інфармуе, што надовячы ў пагранічным раёне Міклашэвічаў (каля Івянца) арыштаваны 2 камуністычныя тэхнікі, пры якіх (як ведама!) знойдзены рад кампрамітуючых дакумэнтаў, сьведчачых аб іх сувязі з Менскім ГПУ.

Вялізарныя надужыцьці. Варшаўская прэса падае, што ў Т-ве Спальных Вагонаў у Стоўпцах выкрыты вялізарныя надужыцьці—аж да 300.000 злотых.

Вось дык „малайцы" — на дробязь ня хочуць рук пэцкаць — зусім паамэрыканску!

Неўраджай у Баранавіччыне. Па апошніх даных статыстыкі, у Баранавіцкім павеце бурамі і градамі зьнішчана 40 працэнтаў збожжа.

Ведаючы добра становішча Баранавіччыны, баранавіцкі соймік зьвярнуўся апошнімі днямі да адносных уладаў з просьбай пазычкі ў суме 500 тысяч злотых на помач пацярпеўшым вёскам.

Не гаворачы аб патрэбнасьці хуткай дзяржаўнай дапамогі нашаму сялянству без звароту грашоў, прыходзіцца сумлявацца навет і ў тым, ці атрымаюць нашы сяляне гэтую крошачную пазычку.

Злавілі бандытаў. Прэса падае, што надовячы на граничным адрэзку Семянішкі, Баранавіцкага павету, затрымана 4 азброеных рэвальвэрамі чалавек. Сьледзтва быццам усталіла, што гэта бандыты, уцякаўшыя ад пагражаючай ім кары з Польшчы ў Рады.

Падзяка за ахвяры. Урад Беларускага Навуковага Т-ва гэтым выказывае сваю шчырую падзяку грамадзянам, прыслаўшым для Музэю ім. Ів. Луцкевіча гэткія рэчы: 1) гр. Сініцкаму ў Смаргоні—за скуру белага мядзьведзя, 2 скуры белых лісіцаў, бінокль і кніжкі; 2) вучыцелю Клецкае Беларускае Гімназіі гр. Арэню—за 1 залатую манэту, 1 сярэбраную і 1 мядзяную; 3) гр. Івану Люьцібэру (в. Шакуны, Пружанскага пав.)—за 1 сярэбраны талер і 4 мядз. манэты; 4) гр. Міхасю Кізевічу, сябру Т-ва Бел. Шк. у Скідэльск. гм. Горадз. пав.—за 3 манэты.

З жыцьця Горадні.

✕ 12 жніўня с. г. па-палудню, пад той час, калі адбываўся ў Вільні зьезд Легіяністаў, у Горадні ў розных пунктах места былі вывешаныя на тэлеграфных слупах некалькі камуністычных чырвоных сьцягаў з антыдзяржаўнымі надпісамі.

✕ **Да ведама грамадзян места і вёсні.** Па Горадні і вёсках Горадзенскага пав. швэндаецца якісь тып сярэдняга ўзросту, апрануты ў вясковую адзежу грубога сукна карычнявага колеру, у ботах з шырокімі халявамі, добра гаворыць пабеларуску, рэкамандуецца як Драгунаў.

Дык вось гэты тып зьяўляецца да асоб, якія выключна жывуць з працы сваіх рук, добра праз кагось паінфармаваны аб матэрыяльным палажэньні тае асобы, да каго ідзе і навет аб тым, з кім гэта асоба мае перапіску, пераважна ён зьяўляецца да тых асоб, якія вядуць перапіску з раднымі ці знаёмымі, што жывуць у СССР, дык, заходзячы да іх, ён прыкідваецца вельмі змардаваным, кажа што толькі-што прыйшоў з СССР, скуль яго дэлегаваў бальшавіцкі ўрад у Столінскі вокруг, так ён называе Горадзенскі павет, дзеля арганізацыі баявых аддзелаў, такіх вось дэлегатаў, як ён кажа выслана з СССР аж 15, але яны паехалі ў другія вокругі. На запытаньне, „на што гэтыя аддзелы?"—ён адказвае, што праз два, тры месяца з Радамі мае выбухнуць вайна, дык гэтыя аддзелы будуць мець за заданьне перашкаджаць няпрыяцелю ў тылу і прапануе супольна з ім узяцца да працы ў гэтым кірунку, пры гэтым дае да 1000 зл. у месяц. Падаючы вось гэту вестку, папераджаю сялян і работнікаў, каб ня былі вельмі ласыя на грошы, і калі здарыцца, што зьявіцца вось гэты тып з ліку гэтых „15", дык выганяйце яго з хаты, бо гэта ёсьць ходзячы правакатар, які хоча наш спакойны і нявінны народ саджаць за краты.

Хваля.

Адна кара божая!

Зразумела, што вы сядайце сабе перад чытальнею на прызьбе і пыкайце люлькаю ды раз—у раз перад сабою сьплеўвайце.

Газэты вам ня пры чым.

Няхай сабе „паны" пішуць у іх, што хочуць, а вы сабе самастойны гаспадар і патрабуеце газэтаў на цыгаркі, гаршкі накрываць, дзецям на забаўку, калі плачуць і... хіба яшчэ брусок ад касы завінуць.

Па-за гэтым газэты вам не патрэбны. Што там у сьвеце чуваць? Дурнота!

Як змагацца за лепшае жыцьцё і сацыяльнае вызваленьне?—Таксама дурнота.

Аб усім гэтым вам скажа поп і паліцэйскі! Само сабою, што вам так седзячы перад чытальняю і час прайдзе хутка.

Нехта будзе апавядаць пра Італію, хтось пра Японію, хтось пра тое, як ён быў на вайне служкаю ў капітана і краў у яго папяросы, хтось пра канец сьвету, хтось пра бяду і кепскія часы...

А грамадою добра і апавядаць, добра і слухаць, добра і пасьмяяцца — грамадою добра навет і „бацьку біць"—кажуць людзі.

Зразумела, што часу на тыя апавяданьні і слуханьні ня многа, бо зазвоняць на „вячэрню" да царквы.

Відавочна, вы зараз-жа ідзеце.

А тамака ўжо, браточкі, іншая справа.

Там чалавек трошкі памоліцца, трошкі падрэмле, а потым слухае гадзіны са дзьве, як поп чытае сваю газэту.

Дый цікавыя-ж там рэчы! Ня тое, што ў сялянска-работніцкіх газэтах на кожным радку: арышт, крымінал, забастоўка, сацыялізм, палітычны працэс і г. д.

Там пачуеце, як калісь сьвятому Антонію крукі што-дня хлеб насілі, як да сьвятое Варвары, ці Афрасінькі „нячысьцікі" з грахом падлабуніваліся, які ў бога цяжкі палец, як каля Жыровіцкае крыніцы чуда зьявілася, як гэта, праз бальшавікоў, хутка станецца канец сьвету...

Чудныя рэчы.

Вось гэтак слухаў-бы і слухаў-бы, і слухаў-бы, а наастатку і сьвятым Антонім захацелася-б зрабіцца.

Бо што і казаць, куды лепш было-б „хрысьціяніну", каб крукі яму насілі хлеб — як ён круком.

Вось—гэтак.

Вы толькі слухайце такіх рэчаў, хаця-б і да сьмерці.

А ў панядзелак досьвіта ўставайце, смаргайце дзяцей рэменем з-за вуха за тое, што галодныя і крычаць: „хлеба", ды скваплна лайцеся з жонкаю, што ня мае навет і сьнеданьня для вас.

А яшчэ пазьней ідзеце ў двор і прасеце пана, каб прыняў вас да працы за 80 грошаў у дзень.

І ўсе будзе добра, бо-ж, што вы „за гаспадар", каб аж, як чытачы, пры „газэтах сядзець".

З украінскага—збеларушчыў М. Ш.

З жыцьця Беластоку.

(Уражаньні з маленькай падарожжы ў летнім месяцы г. г.).

Прышлося мне лабываць у Беластоку. У газэтах прыходзіцца часта аб ім чытаць дый памятую, як старыя казалі, што „Лукішкі“ тут ня горшыя, як у Вільні, і беларусаў тут ня менш сядзіць, як у Вільні і судзяць іх нягорш, як там, адным словам „wszędzie kultura jednakowa“, але толькі для беларусаў. Іду па вуліцы і аж страх мяне бярэ: на вуліцах пустата, толькі дзе-не-дзе ляжаць у рыштоках „kulturne osoby“ і „śpią sobie na świeżym powietrzu“, зьезьдзіўшы ня раз ужо да „Ригі“. Ну! — думаю сабе — тут людзі, дык як „Маланка“ пісала, сытыя „патрыёты“, добра дбаюць аб сваёй „культуры“. Але чаму іх тут нікто не падымае? Стаю, аглядаюся і нідзе нікога жывога. Каб хоць, думаю, паліцыянта дзе ўгледзіць! Дайшоў так ужо да нейкай шырокай вуліцы. Ужо здавалася-б хоць тут хто жывы павінен быць! Толькі гэтак падумаў, як уперадзе каля аднаго кіна ўгледзіў паліцыянта, абёршагася плячыма аб дзьверы, з закрытымі вачыма, спусьціўшага галаву на грудзі, каторы, „też śpi na świeżym powietrzu“. Што гэта, думаю, сьпячка на Беласток напала ці што? Далей увайшоў я ў невялікі завулачак, праўда, чысьценькі, прыгожы і іду. Праходзячы там, адразу кінулася мне ў вочы невялікая дошчачка, моцна прыбітая да плоту, на якой тоненька выведзена: „Акружная Управа Т-ва Белар. Школы“ ў Беластоку. Узрадаваўся я, што знайшоў хоць адно роднае гняздо, але як туды ўвайсьці?—яшчэ-ж усе сьпяць. Раптам начуў нейкія галасы за брамай. Уваходжу і бачу: дзьверы Управы адчынены і там знаходзіцца некалькі асоб, якія весела сьмяюцца, гамоняць, ня гледзячы, што яшчэ так рана.

Яны ня сьпяць! Гэта сейбіты роднай культуры. Яны толькі-што з дарогі. Яны скарысталі суботні вечар, каб паставіць спэктакль на правінцыі, будзілі вёску і цяпер з вясёлымі тварамі вярнуліся назад. Гэта ня тыя, што ляжалі ў рыштоках!

Пазнаёміўшыся з імі, я даведаўся, дзе яны былі, што ставілі, сказалі, што і добра вышла і зацікаўленьне было вялікае, але не абышлося і без выбрыкаў: знаходзіліся такія „patrjoci“, якія ня пушчалі сялян і работнікаў на спэктакль, страшачы іх турмамі і г. д. І толькі невялікая частка адважных сялян і работнікаў прыйшла, ня гледзячы на ўсе перашкоды ў салю, каб пачуць роднае слова. Ня гледзячы на гэткія перасьледаваньні, ахвота да роднай культуры ў іх не адпала.

Яны ізноў стараюцца, каб яшчэ і далей што-небудзь паставіць і паказаць усім, што Беларусь жыве! Аддыхнуўшу там трохі, я, разьвітаўшыся з імі і пажадаўшы ім пасьпеху пайшоў на станцыю к цягніку, пакінуўшы пры сабе добрае ўражаньне.

Чэсьць Беластоцкім сялянам і работнікам, якія запісаліся ў Т-ва Белар. Школы і вядуць культурную працу на Беларускай ніве! Ганьба тым, якія перашкаджаюць у гэтай працы!

Падарожны.

КАРЭСПАНДЭНЦЫ.

„Сіла“ гмінная Рады!

(Слонімшчына).

На адным з паседжаньняў Чамерскай Гміннай Рады пры разглядзе гміннага бюджэту рада, між іншым, ухваліла 750 злот. у год на Віленскую Бел. Гімназію, у якой вучыцца значны лік дзяцей з Чамерскай гміны.

Аднак, як кажуць: „смашны бабе гарэх, ды зубоў бог ня даў“—Так яно сталася і тут.

— Нашто „хамам“ навука — падумаў Слонімскі павятовы Соймік, дзе большасьць буржуазных прадстаўнікоў — і ўхвалу Гміннай Рады адкінулі. Заместа таго, каб даць дапамогу бедным сялянскім дзецям у Віл. Бел. Гімназіі, Соймік палічыў патрэбным даць 400 зл. на „Школу Рольнічу“ ў Грыбаве каля Слоніма, ня гледзячы на тое, што ў гэтай школе адзін толькі вучань з Чамерскае гміны, а рэшта прыехаўшыя дзесь з Пазнані.

Вось гэта дык „дэмакратыя“. Адным словам!

К. Р.

Напад.

(м. Астрына, Лідзкага павету).

У сакавіку прыехаў да нас у Астрыну, на мейсца другога папа, нейкі Зубовіч. Гэты поп Зубовіч адраз паказаў свае абліччы і зрабіўся шчырым памочнікам першага.

Малыя дзеткі перад Велікаднём, хочучы зарабіць сабе па некалькі грошаў, пайшлі на яго поле шукаць хрэну. Як убачыў гэта поп Зубовіч, дык і ён, і яго пападзя, і сынок, хоць малы, але ўсім ужо вядомы, беглі за дзяцьмі з кіямі, абгаварвалі астатнімі славамі, цкавалі сабакай і адбіралі хрэн.

14 траўня прыехаў да яго тоўсты-пратоўсты „Zastępca“, які і стаўся папом Краскоўскім—сябрам кансісторыі. Гэты астатні, адсапеўшыся з дарогі, пачаў працаваць. Паклікаўшы дзякоў 16/V і напужаўшы іх звальненьнем з пасады, прымусіў іх і сам пайшоў з папом адбіраць гарод, які належыць Н. Жалуцкаму. Паслушныя—духоўныя рабы, узброеныя віламі ды кіямі, прыйшлі на чужую зямлю, ды пачалі кіравацца па-свойму.

На запытаньне Жалуцкага, якім правам яны прыйшлі на чужую зямлю? — кіраўнік нападу, поп Зубовіч, які ня прызнаў ні паліцыі, ні якой другой улады, адказаў, што ў вайне няма ніякіх правоў, а толькі стратэгія, і пачаў лаяць усялякімі абразьлівымі славамі жонку Жалуцкага, да сьмерці напужаўшы яе і дзяцей. У гэты час надышоў солтыс і адабраў у ваякаў вілы. Наскочылі, паліцыянты і такім чынам да „крывага бою“ ня было дапушчана. Не задаволены гэтым, „Zastępca“ пачаў лаяць бедную жанчыну, якая хацела зарабіць на кавалак хлеба, праганяў яе з гароду Жалуцкага, лаяў, нашто яна жыду робіць і г. д. За гэтую справу Жалуцкі ня мог даравань ваякам і паслаў скаргу да Мітрапаліта.

Поп Зубовіч на гэтых днях хацеў узяць за тэстамант з беднай удавы 40 злотых, але яна ня мела іх і таксама паскардзілася духоўным уладам.

Каб палегчыць свае жыцьцё, нашыя папы пачалі скарочаваць службы царкоўныя (набажэнства), а дзяцей парахвіяне ўжо хаваюць самы.

Бедны ўнук Астрынскіх мук.

Да барацьбы!

(В. Труханавічы, Навагрудзкага пав.).

Ні на кім другім, а на сабе, на сваей уласнай скуры адчулі мы, як цяжкае жыцьцё працоўных мас, цемната якіх дазваляе кожнаму над імі зьдзекавацца. Ні мы, ні нашыя дзяды, ні прадзеды ня бачылі сьвету... Маладое нашае пакаленьне расьце, як дзікія канаплі...

Але настаў час, калі гэтая працоўная маса, закутая ў цемру, пачынае змагацца за свае правы і здабываць іх у цяжкай барацьбе. У сёньшні час бацькі, маючыя дзяцей, не павінны пакінуць іх цёмнымі, а супольнымі сіламі бароцца за іх асьвету ў роднай школе і ў роднай мове, дзе яны добра зразумеюць навуку і будуць змагацца з нядоляй працоўнага народу.

Падалі і мы дэклярацыі на ўрадавую беларускую школу з надзеяй, што нашыя дзеткі будуць вучыцца ў роднай мове, убачаць сьвет і каму ён сьвеціць.

Але прыйшла... адмова!

Браты! Ці гэтаму канец? Ці мы сіл ня маем? Ці застанемся далей у цемры? Ці-ж мы не пераможам?

Дык усе да працы, да барацьбы! Складайма яшчэ раз дэкляарацыі, і яшчэ раз, дзесяткі разоў, аж пакуль не даб'ёмся таго, што нам належыць.

Т-разан.

Уплыў „Заходняе“ культуры.

(Слонімшчына).

Увосені 1927 г. на дарозе паміж Слонікам і в. Чамярамі адміністрацыя пачала рэмантаваць невялічкі кавалачак, прыблізна паўкілямэтра, шасы.

Ну, што-ж?

Разбурыць, надта хутка разбурылі. Але вось зрабіць ніяк ня могуць! Хоць гвалт крычы!

Колькі грошай, ужо на гэты „рамонт“ страцілі, дык і сказаць трудна. Якіх „лякарстваў“ ня ўжывалі! Нічога не памагае. І ўжо праходзіць хутка год, а шаса, як ня зроблена, дык і ня зроблена. Возьмуць, укатаюць, то за-шмат, то за-мала. А цяпер ужо і „spokój dali“. Ня ведаюць, што рабіць.

А з вёскі Чамяроў адзін селянін, з вясковай адукацыяй, бярэцца за чатыры дні адрэмантаваць.

Аднак, адміністрацыя чамусьці не згаджаецца! Відаць, баіцца каб „мужк“ „не пасадзіў у галошу“ шматлікіх „інжэнераў“? На аўтамабілях што-дня прыяжджаюць гэтыя „інжэнеры“ — думаюць, думаюць, бедныя, і ні да чаго не дадумаюцца.

Вось, што значыць уплыў заходняе „культуры“.

В. Б.

Нам пішуць яшчэ, што:

× **У вёсцы Хаценчыцы, Вялейскага пав.**, прысланыя з „заходняй“ культурай асаднікі гуляюць у дабрадзеяў. Каб паказаць сваю „дастойнасьць“ перад хлебадаўцамі і „вышэйшасьць“ перад мясцовым сялянствам, пачалі асобна зьбіраць ахвяры на пацярпеўшых ад паводкі ў Галіцыі. Сабралі ўжо 94 злот. але... нікуды не паслалі. Аб гэтым даведалася ўлада і асаднікі нібы то папаліся... Але здарылася няшчасьце ў людзей: у канцы сакавіка ў в. Карпавічах, Хаценчыцкай вол., згарэла 7 гаспадарак, амаль што з усімі будынкамі. Вось і „ахвяру“, хоць па прыказу, але прыйшлося такі аддаць пагарэльцам.

Вось, дык „дабрадзеі“!

× **У вёсцы Рацавічах, Вялейскага павету** поп Я. Грынкевіч зьяўляецца ворагам асьветы і культуры. Гаворачы казаньне ў царкве, лаяў ён тых, што выдумалі радыё, тэлефоны і іншыя культурныя рэчы, якія, па яго разуменьню, робяць насупроць волі божай і божай „сьвятыні“, а тых, хто ўжывае іх, прыраўняў да сьвіней. У сваім казаньні закрануў таксама і асьвету. Накінуўся ён з лаянкай на нейкія „развратныя“ кніжкі. Якія-ж гэта „развратныя“ кніжкі і скуль яны да нас зьявіліся?

Вось „разумныя“ духоўнікі! Вы стараецеся, каб народ і далей жыў у несьвядомасьці, з якой вы карыстаецеся, кажучы „красамоўна“: „Нашто мужыку асьвета?! Слухай „свайго“ пана, маліся богу, складай на царкву, як мага, больш ахвяраў (а сам хоць з голаду памірай!), і будзеш „спасён“ і атрымаеш „царство небесное“.

Але народ не паддаецца вашым „лепятаньням“, ён ужо пазнаў вас, выкінуў забабоны з галавы і ідзе моцнай ступою да асьветы.

× **У м-ка Новы-Пагост** у 1927 г. прыехаў на „агульную радасьць“ новы поп. Па ўсіх вонкавых адзнаках быў падобны да старога: чорная шырокая барада, халат роўна пят, але вочы не такія, як у інквізытара, дык можна было спадзявацца на добрыя пэрспэктывы.

Але вось, прыйшоў да яго перад сьмерцяй спавядацца хворы Сым. Дзяменьцяў. Наш поп (душа яму падказала, ці што!) пазнаў адразу, што мае „дармавіка“, але усё-ж запытаўся „кругленькіх“. Вядома той, апрача скуры ды касьцей, нічога ня меў. Не памагло дакляраваньне, што аддасьць „ганарар“, калі паздаравее. Але поп „слушна“ адказаў, што і яму ніхто нічога дарма не дасьць, а калі ня маеш чым плаціць, дык няма чаго галаву дурыць.

Зусім ня поп, а... „філянтроп“! Ці ня праўда?

× **У м-ку Трабы, Валожынскага павету**, ёсьць гэтак званыя „ідэйныя“ людзі, якімі зьяўляюцца С. Д—ч, Ю. К—ч, і П. Р—ч. Першы з іх у 1918 г. быў беларускім вучыцелем; у часе існаваньня Грамады — грамадаўцам, а калі прыйшлі выбары, зьнюхаўся з Умястоўскім за „вознаграждение“ і навет з старастам, які яму сказаў, што дасьць дазвол на трыманьне рэвальвэра, калі будзе агітаваць за „адзінку“. Дык ён і рад старацца! Пачаў баламуціць сялян. Вось „ідэйнасьць“! Але народ далёка ад вас, як і ад вашых „лёзунгаў“! Ён жадае зямлі, культуры і палітычных правоў!

× **У Рэвятыцкай вол., Пружанскага пав.**, „urzędnje“ „надзвычайна поўнамоцны“ „сэквэстратар“, нейкі пан Кашубовіч. Аб яго дзейнасьці сьведчаць некалькі фактаў. Так у панядзелак 30-га лiпня гэты сэквэстратар разам з шляхцюком Шчыглеўскім зайшлі сьпярша ў в. Мар'янава па залеглыя падаткі. Што там пажывіліся, то ня ведама, але... выйшлі адтуль хістаючыся, за імі, у тым-жа „настрою“ — солтыс. У в. Падасьце зайшлі ў хату Сым. Амелькі, дзе сэквэстратар зажадаў 100 злотых, як штраф за тытун. Калі гаспадар сказаў, што ня мае, аблаяў яго і па-„маскоўску“ і па-„варшаўску“. Урэшце згадзіўся даравань штраф, калі той паставіць бутэльку! У Нічыпара Амелькі схапіў бяз ведама гаспадара — індыка. Далей у вёсцы наладзіў сапраўдны баль з хабароў.

У выніку ўсяго гэтага ў Падаскага солтыса прапала—50 зл., у Мар'янаўскага—80 зл.

Вось, якіх маем урадоўцаў!

× **У Ярэміцкай гм., Стаўпецкага пав.**, асаднікі гаспадаруюць „па-заходняму“: што наробяць за цэлае лета, дык хапае толькі на якіх пару месяцаў, потым ідуць да Пятра ці Марылі: „Куп, кажуць, у мне дзесяціну, тэраз заплаціш 25 зл., а потым бэндзе дрогё“! Прадасьць гэтак, атрымае грошы і... на 45° „шоеу“ пускае. Нічога сабе, „па заходняму“!

× **У Кастранскай вол., Пружанскага пав.** моладзь, якая, здаецца, павінна першая ўзяцца за працу і ўцягнуць у яе старэйшых, сьпіць. Бо як-жа назваць гэта іначай, як не „сьпячка“! Ня маем ніводнага гуртка Т-ва Бел. Школы, аб бібліятэках-чытальнях ці аб спэктаклях, хіба толькі хто сьніў!

Пара, браткі, узяцца за працу! Пара залажыць гурток Т-ва Бел. Школы, бібліятэку-чытальню! За тыя грошы, што пранівaем, купіць родную газэту, ці кніжку!

× **У в. Дзедзіне, Тамілаўскае вол., Дзісьненскага пав.** моладзь праводзіць час толькі ў п'янстве, бойках, ды розных шкадлівых гульнях. Праўда, ёсьць і сьвядомыя, якія паціху працуюць, але іх мала ў параўнаньні з лічбай усіх жыхароў. Калі адзін з сьвядомых грам. сказаў некаторым хлапцам, каб падтрымалі сваю родную газэту, дык адзін адказаў:—Якая з яе карысьць? Лепей пойдзем ды вып'ем за тыя грошы, дык будзем ведаць, што выпілі“.

Браты дарагія! Пакуль будзем трымацца ў гэтай цемры? Годзі гэтага! Арганізуемся ў сваю культурна-асьветную арганізацыю — Т-ва Бел. Школы!

× **У Войстамшчыне, Вялейскага пав.**, сяляне і моладзь сялянская ад веку спалі, але цяпер іх разбудзілі! Яны зразумелі, што толькі ўласнымі сіламі могуць пазбыцца цемры, што толькі праз родную кніжку могуць здабыць сабе асьвету. Уласнымі сіламі залажылі Гурток Т-ва Белар. Школы, пры ім—Народны Дом, бібліятэку чытальню, арганізавалі тэатральную сэкцыю і хор. Сялянства зацікавілася сваёй культурнай арганізацыяй і нясе ёй, як матар'яльную так і духовую дапамогу. Усяго ў гуртку 42 запраўдныя сябры, 8 дапамагаючых. Складка ўплывае акуратна. Выпісваецца 2 эгзэмпляры газэты „Доля Працы“.

Але гэтага мала! Нас павінны лічыць не дзесяткамі, але сотнямі і тысячамі!

× **У м-ку Шаркаўшчыне, Дзісьненск. пав.** Гмінная рада ідзе на ўгоду з рознымі панамі, як пісары, войт і інш. Напр.: зажадалі пісары падвышкі 15—20 проц.—ёсьць, зажадалася войту брычкі на 70—80 руб. зол, дык і гэта ёсьць, ды й шмат яшчэ такіх фактаў. Радныя кажуць, што як ня хопіць грошай, то „выраўнамы падаткамі“. Але калі ў якога селяніна няма зерняці пасеяць, ці хто захварэў ды ня можа аплаціць коштаў лячэньня ў бальніцы, дык гэта іх не абходзіць. А ўсё-ж там беларусаў большасьць, але захварэлі на паноў! Радныя павінны апомніцца, стаць на баку сялян і раскрываць сялянам вочы на панскую палітыку.

× **У в. Вязаўцы, Нова-Пагостскай вол., Браслаўскага пав.** здараюцца выпадкі, якія, як ня трэба лепей, сьведчаць, да чаго даходзіць зямельны голад тут—у Зах. Беларусі. З кожным годам сялянскія палоскі, дзякуючы падзелу, усё вузеюць, усё менш і менш выпадае зямлі на кожнага гаспадара. Пры падзеле і пры касьбе з-за межаў ідуць спорі, а навет крывавыя бойкі, як гэта было паміж сялянамі в. Вязаўцы. Бойка пачалася за межы, а кончылася тым, што на мейсцы бойкі, у лужы крыві, з вываліўшыміся на траву ўнутранасьцямі, ляжала цела Балдыгі, а на некалькі шагоў з разьбітым чэрапам, з вылязшымі мазгамі ляжаў яго (нядаўна жывы, а цяпер забіты) заступнік.

Так, побач з вузкімі мужыцкімі палоскамі, цягнуцца панскія абшары, разам з дарагімі вінамі цякуць мужыцкія сьлёзы і... кроў.

Паштовая скрынка.

Горкаму. Вашыя даўгія карэспандэнцыі цалком зьмяшчаць ня можам, бо нехапіла-б месца цэлым дзесяткам другіх карэспандэнцыяў. У кожнай кар. Вы даеце даўгі ўступ, які, трохі апрацаваўшы, можна было-б пусьціць, як артыкул, дык ці не маглі-б Вы пісаць карэспандэнцыі, як магчыма найкарацей, а на гэтае месца напісаць артыкул, прытым на адной староны паперы.—**Дуброве.** Вашая карэспандэнцыя асьвятляе ня толькі вашую несьвядомую вёску, але наагул кожную такую вёску ў Зах. Беларусі, дык з пэўнымі папраўкамі пойдзе, як артыкул. Ці не маглі-б і Вы так рабіць, як мы парадзілі вышэй „Горкаму“?—**Падпішчыку № 3560.** Пойдзе ў бліжэйшым нумары.—**Змагару.** З кар. скарыстаем, але мала напісаць у газэту, трэба гэта на месцы, на кожным шагу тлумачыць сялянам.—**Сьвядомаму Беларусу.** Чакаем новых фактаў аб наемных слугах пасла Янкі Станкевіча і аб разьбіяцкай працы самога п. Янкі Ст.—**Міх. Кукулю.** Вітаем ваш адыход з паляпафільскай „Прасьветы“, якая толькі баламуціць сялян—усе сяляне і работнікі павінны ўступаць у сваю культурна-асьветную арганізацыю, якою ёсьць Т-ва Бел. Школы! Вашу кар. скарыстаем. Пішэце далей.—**Ціхаваму.** Пішэце карацей і выразьней. — Ч. Вы павінны прычыніцца да таго, каб ваша мясцовасьць ня звалася „глухім кутком“. З прысланага скарыстаем.—**Беняшу Язэпу з Жоўтавіч.** Вашае пісьмо не надрукуем, дзеля таго, што там шмат асабістасьцяў, а гэтага нашая газэта асьцерагаецца. Не дапушчайце, каб вашыя спрэчкі выходзілі ўвонкі; старайцеся пагадзіцца і шчыльнымі радамі дружна выйдзіце змагацца проці цемры і п'янства! Памятайце, што на калатні працоўных карыстаюцца толькі ворагі!—**Суседу, Адзінокаму, Чаромусе, Прахадзячаму.** Ад Вас карэсп. атрымалі. Скарыстаем. Пішэце болей. **Г. Злоцкаму ў Горадні.** Вы просіце „o zakomunikowanie mi nazwiska tego łotra, który pod pseudonimem „Niedola“ w dzienniku „Dola Pracy“ zniesławił mię, mianowicie w Nr. 3 z 8-go sierpnia r. b. w oddziale korespondencyjnym“, дзеля „zapodania skargi Prokuratorowi“. Рэдакцыя ня можа вам памагчы ў Вашым „zniesławieniu“, бо пісаў гэтую карэспандэнцыю не „łotr“, як Вы яго завеце, але наш карэспандэнт, якому рэдакцыя давярае і не выдае нікому ні яго прозьвішча, ні адрасу. Найбольш то мы можам тое зрабіць, што зьмесьцім Вашае спраставаньне, абапёртае на дакумэнтах, а не на лаянках, як гэта Вы зрабілі, называючы нашага карэспандэнта „лотрам“. Урэшце беларускае грамадзянства Вас добра ведае! І ці гэта Вас так у Кракаве навучылі, што Вы пішаце ў нашу газэту панольску? Даўней, як памятуюць, Вы прыкідаліся „шчырым беларусам“.

Клецкая Белар. Гімназія

прырода-матэматычнага тыпу з прыгатав. клясай.

Дзеля таго, што прыйме новых вучняў у гімназію ўвосені можа адбыцца толькі з асобнага дазволу для кожнага вучня з боку Куратарыума, Дырэкцыя Гімназіі прапануе ўсім бацьком і апякуном, якія маюць у надыходзячым 1928-29 шк. годзе паслаць сваіх дзяцей у Клецкую Беларускую Гімназію, падаваць у Дырэкцыю Гімназіі просьбы аб тым загадзя, найпазьней да 20-га жніўня, каб Дырэкцыя мела час скіраваць іх у Куратарыум і да пачатку экзаменаў мела вымаганы дазвол.

Падання позна просьбы ня будуць уважаны і дзеці застануцца ня прынятымі ў Гімназію.

Да просьбаў трэба далучаць:

1. Мэтрыку аб нарадж. вучня, 2. Пасьведчаньне доктара аб стане здароўя і прышчэпе воспы, 3. Пасьведчаньне аб адукацыі, калі кандыдат да гэтага вучыўся ў якой школе.

Просьбы аб залічэньні дзяцей у прыгатаваўчую клясу будуць прыймацца да 1-га верасьня.

Пры гімназіі існуе інтэрнат для хлапцоў, а з пачаткам школьнага году мае быць арганізаваны інтэрнат і для дзяўчат.

Дырэкцыя Гімназіі.

Рэдактар-Выдавец: Язэп Машчоньскі.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.